

УДК 54:378.1

Лендел В.Г., д.х.н., проф.; Голуб Н.П., к.х.н., доц.

ЮВІЛЯРУ СТЕПАНУ ЮРІЙОВИЧУ ЧУНДАКУ – 70*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 88000, м. Ужгород,
вул. Підгірна, 46, e-mail: golub.nel@ukr.net***ЧУНДАК СТЕПАН ЮРІЙОВИЧ**

доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», заслужений професор Ужгородського національного університету, член Наукової Ради «Неорганічна хімія» Національної академії наук України, член Західного наукового центру з хімії НАН і МОН України, академік Української Технологічної Академії, «Відмінник освіти України», головний редактор фахового наукового журналу «Вісник Ужгородського університету. Серія Хімія»

30 березня 2017 року свій славний ювілей з нагоди 70-річчя від дня народження відсвяткував Степан Юрійович Чундак, доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища ДВНЗ «УжНУ», заслужений професор Ужгородського національного університету, високоповажна і шанована людина, чие життя тісно пов'язане із хімічною та екологічною наукою на Закарпатті. Він народився 30 березня 1947 року в с. Стрипа Ужгородського району Закарпатської області, чудовому куточку Карпат в сім'ї селян. Здобутки і результати наукової та педагогічної діяльності С.Ю. Чундака відомі не тільки в Україні, але й далеко за її межами. В цій багатогранній неординарній особистості, відвертій, доброзичливій, щирій людині успішно поєдналися не тільки здібності талановитого вченого-науковця, висококваліфікованого

педагога, але й принципового і мудрого керівника, наставника, вміння генерувати нові наукові ідеї та успішно реалізувати їх в різних сферах діяльності.

З 1962 по 1965 рік навчався у Великолазівській СШ, яку закінчив із золотою медаллю. Саме тут захопився хімією під керівництвом талановитого вчителя хімії Гончаренка Володимира Андрійовича, який зумів прищепити здібному учневі справжню любов до свого предмету, розкривши широкі можливості хімії як науки. Завдяки йому вступив на хімічний факультет Ужгородського державного університету, успішно склавши вступний іспит.

Навчаючись на хімічному факультеті, зрозумів, що вибір життєвого шляху був зроблений правильно. Тому вже з 2-го курсу став активно займатись науково-дослідною роботою в науковому студентському гуртку кафедри аналітичної хімії. Після успішного

закінчення хімічного факультету УжДУ в 1970 році С.Ю. Чундак отримав направлення в аспірантуру. Тому далі на запрошення завідувача кафедри загальної та неорганічної хімії к.х.н., доц. Буцко С.С. в тому ж році вступив до аспірантури і який став науковим керівником його кандидатської дисертації в області координаційної хімії. При цьому в період з травня 1971 р. по травень 1972 р. проходив дійсну строкову військову службу.

Після закінчення аспірантури з січня 1975 р. по травень 1978 р. працював в науково-дослідному секторі Ужгородського державного університету на посадах інженера, молодшого наукового співробітника, а далі завідувача лабораторіями кафедри загальної та неорганічної хімії УжДУ.

Доля завжди зводила С.Ю. Чундака з прекрасними людьми. Зробила вона це і під час навчання в аспірантурі, подарувавши зустріч та співпрацю з відомим вченим в області координаційної хімії, на той час доктором хімічних наук, а пізніше вже академіком АН Республіки Молдова Гербелеу Миколою Васильовичем.

Результатом закінчення Степаном Юрійовичем аспірантури стало написання кандидатської дисертації на тему: «Координационные соединения 3d-металлов с гидразидами нафтоиных, фенилуксусной кислот и их салицилиденгидразонами» на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук. Після її успішного захисту в березні 1977 року в Інституті загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського АН України (м. Київ), С.Ю. Чундак розпочав педагогічну кар'єру на посаді асистента кафедри аналітичної хімії УжДУ, а в жовтні 1987 р. – обирається на посаду доцента цієї ж кафедри, багато часу присвячуючи і громадській роботі.

Враховуючи великий потенціал молодого перспективного науковця Міністерство освіти СРСР в 1984-1985 навчальному році направило його на річне стажування в Ново-Садський університет в Югославії, де працюючи під керівництвом професора Вукадіна Леоваца, викристалізувалася тема майбутньої докторської дисертації.

В жовтні 1988 року рішенням Вищої Атестаційної комісії СРСР С.Ю. Чундаку присвоюється вчене звання доцента і він продовжив свою подальшу педагогічну,

навчально-методичну та наукову діяльність на кафедрі аналітичної хімії.

В 1992 році С.Ю. Чундак стає завідувачем кафедри аналітичної хімії і пропрацював на цій посаді до 1 вересня 2001 року. В цей час на кафедрі проводилась велика науково-дослідна робота. За період перебування Степана Юрійовича на посаді завідувача на кафедрі аналітичної хімії було захищено 3 докторські дисертації (Балог Й.С., Чундак С.Ю., Базель Я.Р.) та 8 кандидатських дисертацій.

Результати досліджень Чундака С.Ю. лягли в основу його докторської дисертації на здобуття наукового ступеня доктора хімічних наук на тему «Координаційна хімія 3-d металів з органічними похідними гідразину», успішно захищеної ним в жовтні 1996 року в Інституті загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України. У вченому званні професора затверджений в грудні 1998 року. Паралельно з написанням докторської дисертації він плідно керував науковими роботами аспірантів.

Враховуючи якості С.Ю. Чундака як вмілого організатора, досвідченого педагога і висококваліфікованого науковця, ректор УжНУ, д.ф.-м.н., проф. Сливка В.Ю. в 2001 році після виникнення вакансії на посаду завідувача кафедри хімічної технології та виробничої екології запропонував Степану Юрійовичу очолити дану кафедру. Давши згоду, вже з 1 вересня 2001 року Степан Юрійович і по сьогодні успішно керує цією кафедрою, примножуючи досягнення та успіхи колективу кафедри в навчальній, навчально-методичній, науково-дослідній, навчально-виховній, громадській та інших видах діяльності. Враховуючи вимоги часу, ця кафедра в 2002 році була перейменована на кафедру екології та охорони навколишнього середовища. В структурі хімічного факультету вона готує фахівців в галузі екології, яка зараз є дуже актуальною проблемою не тільки для Закарпаття, але й всієї держави загалом. Щоб найефективніше використати науковий потенціал цієї кафедри С.Ю. Чундак приклав всіх зусиль та свої професійні якості для формування відповідного наукового напрямку кафедри. Саме за цей період Степан Юрійович на кафедрі екології та охорони навколишнього

середовища створив новий перспективний напрямок наукових досліджень: «Розробка теоретичних та практичних методів моніторингу об'єктів технологічних процесів та навколишнього середовища», згідно якого під керівництвом С.Ю. Чундака на кафедрі екології та охорони навколишнього середовища (ЕОНС) стали виконуватись як фундаментальні, так і прикладні наукові дослідження. На сьогодні пріоритетними напрямками досліджень є:

- Розробка методів і технологій утилізації промислових відходів, очистки стічних вод та засобів екологізації виробничої сфери;

- Розробка та вдосконалення методів і методик моніторингу стану довкілля, пошук нових функціональних матеріалів для розробки засобів моніторингу;

- Вдосконалення процедури оцінки екологічного стану об'єктів довкілля, проведення моніторингових досліджень, прогнозування та моделювання процесів в навколишньому природному середовищі, тощо.

Водночас під науковим керівництвом С.Ю. Чундака на кафедрі ЕОНС стали виконуватись важливі держбюджетні теми і щодо розробки нових технологій по утилізації промислових відходів різних виробництв, які безпосередньо пов'язані з вирішенням екологічних проблем Закарпаття та з рекреаційним потенціалом краю. Вони спрямовані на захист об'єктів навколишнього середовища, а частина з них успішно була впроваджена у виробництво та в практику в вигляді розроблених харчових добавок, бальзамів та фіточаїв, розроблених і впроваджених технологій очистки стічних вод, методик моніторингу об'єктів довкілля, а також нормативів стану природних об'єктів.

Степан Юрійович Чундак завжди приймає активну участь у роботі багатьох міжнародних, всеукраїнських, регіональних, загальноуніверситетських конференцій та симпозіумів. Важливе значення в своїй професійній діяльності Степан Юрійович приділяє і ефективній роботі зі студентською молоддю, а також підтримці студентських ініціатив та талантів. З цією метою, за рекомендацією МОН України, під керівництвом проф. Чундака С.Ю. на базі

кафедри УжНУ були організовані і успішно проведені три Всеукраїнські наукові студентські конференції з міжнародною участю «Екологічна безпека довкілля. Проблеми та шляхи вирішення» (2002, 2006, 2009 рр.), а також організовано і проведено 3 наукові конференції різних рівнів, зокрема:

- Міжнародний науково-практичний семінар «Відповідальність за Створіння і сталий розвиток Верхнього Потисся». – 16-17 травня 2010 р. – Ужгород;

- Міжнародна науково-практична конференція «Відповідальність за Створіння та енергетичні виклики сьогодення в Східній Європі». – 6-11 травня 2011р. – Ужгород;

- Міжнародна науково-практична конференція «Карпатська конференція з проблем охорони довкілля» (Carpathian environmental Conference – CEC-2011). – 15-18 травня 2011 р. – Мукачєво-Ужгород.

Слід зазначити, що за всі 44 роки плідної праці на факультеті в Степана Юрійовича завжди склалися добрі стосунки з колегами по роботі та зі студентами. Будучи людиною комунікабельною, він разом з тим є принциповим, вимогливим, справедливим і дуже відповідальним. Саме завдяки цим якостям, ректор університету неодноразово призначав Чундака С.Ю. на відповідальні посади в університеті: заступника відповідального секретаря, відповідальним секретарем Приймальної комісії університету, головою предметної комісії з хімії, тощо. Весною 2001 року працював у складі обласної комісії по виявленню причин паводків на Закарпатті і виробленню рекомендацій по їх усуненню в майбутньому. Висновки цієї комісії були повністю підтримані як вченими Закарпаття, так і населенням регіону.

З метою якісного забезпечення студентів вищих необхідною сучасною навчально-методичною літературою д.х.н., проф. Чундак С.Ю. разом зі співробітниками кафедри підготував і видав понад 30 навчальних, навчально-методичних та методичних посібників для студентів хімічного, стоматологічного і біологічного факультетів вищих навчальних закладів. Зокрема, 2 навчальні посібники для студентів спец. «Екологія та охорона навколишнього

середовища» вищих навчальних закладів отримали гриф МОНУ.

Водночас проф. Чундак С.Ю. є чудовим лектором, лекції якого завжди добре продумані і вирізняються чіткістю, логічною послідовністю, науковістю та глибокою змістовністю, тому студенти з великим задоволенням їх відвідують, набуваючи знань, практичних навичок і вмінь у висококваліфікованого педагога. Зокрема, він розробив і тривалий час читав та читає основні лекційні курси з «Аналітичної хімії», «Фізико-хімічних методів аналізу», «Хімії комплексних сполук» для студентів спец. Хімія», «Моніторингу об'єктів довкілля», «Хімії з основами біогеохімії», «Основ наукових досліджень», «Екологічних проблем України» тощо для студентів спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища» хімічного факультету ДВНЗ «УжНУ». Він також забезпечує читання відповідних лекційних курсів і для студентів стоматологічного та біологічного факультетів.

Результатом вагомої плідної науково-дослідної діяльності проф. Чундака С.Ю. стало і опублікування ним в співавторстві зі співробітниками очолюваних ним кафедр понад 250 наукових праць у фахових міжнародних та вітчизняних виданнях, отримання 16 патентів на винаходи. Сповнений оптимізмом, невичерпною енергією, творчим ентузіазмом і новими науковими ідеями, Степан Юрійович завжди допомагав, підтримував і давав дорогу молодим науковцям. Як результат, під вмілим науковим керівництвом С.Ю. Чундака успішно захищені 4 кандидатські дисертації (Сухарев С.М., Сухарева О.Ю., Чонка І.І., Роман Л.Ю.) та одна докторська дисертація (Сухарев С.М.).

Плідна наукова та навчально-педагогічна діяльність д.х.н., професора Чундака С.Ю., його вагомі досягнення в галузях неорганічної, аналітичної хімії, екології отримали державне визнання. Гідним підтвердженням цього стало нагородження Степана Юрійовича грамотою Міністерства освіти і науки України, нагрудним знаком «Відмінник освіти України» та присвоєння почесного звання заслуженого професора Ужгородського національного університету. Високий

фаховий рівень як науковця і педагога С.Ю. Чундака підтверджується й тим, що вже тривалий час він є членом Наукової Ради «Неорганічна хімія» Національної академії наук України, членом Західного наукового центру з хімії НАН і МОН України, обраний академіком Української Технологічної Академії, був заступником голови Державної акредитаційної комісії з природничих наук Міністерства освіти і науки України, приймав активну участь в розробці стандарту МОНУ щодо підготовки фахівців з екології. Водночас вже понад 20 років д.х.н., проф. Чундак С.Ю. успішно працює головним редактором фахового наукового журналу «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Хімія», за що особливу вдячність і повагу висловлює йому колектив факультету та УжНУ. Також Степан Юрійович – член оргкомітетів щодо організації та проведення щорічних обласних учнівських олімпіад з хімії; член журі обласних та республіканських олімпіад юних хіміків, голова обласних журі по двох секціях: «Фундаментальна екологія» і «Охорона довкілля та раціональне природокористування» по захисту конкурсних науково-дослідних робіт III етапу членів МАНУ з хімії та екології, активний громадський діяч з проблеми захисту навколишнього середовища регіону. За одержані плідні результати в навчальній, навчально-методичній, науковій та громадській діяльності, а також якісної підготовки висококваліфікованих фахівців д.х.н., проф. Чундак С.Ю. неодноразово нагороджувався Почесними грамотами та подяками Закарпатської обласної ради, Закарпатської обласної державної адміністрації, Ужгородської міської ради та ректора Ужгородського національного університету.

Особливою гордістю д.х.н., проф. Чундака С.Ю. є його сини: Степан – кандидат медичних наук, доцент, який здійснює викладання лекційних курсів, зокрема, й англійською мовою для студентів-іноземців, та Михайло, який після закінчення з відзнакою фізичного факультету УжНУ захистив кандидатську дисертацію у Карловому університеті (Чехія) та запрошений працювати за грантом в Токійському університеті. Вони гідно

продовжують і примножують славні здобутки батька, ставши успішними в обраних сферах діяльності.

За весь період навчання і роботи в університеті, другим уподобанням С.Ю. Чундака є пісня, яку він любить не тільки слухати, але ще й сам прекрасно співає. Саме це і привело його ще в 1977 році у викладацьку капелу «Боян», в якій співає і по теперішній час. Крім пісні, Степан Юрійович закоханий в неперевершену красу Карпатських гір, дзвінки потоки, прекрасні ліси рідного краю, всією душею вболіваючи за них. Будучи непересічною, талановитою і творчою людиною, С.Ю. Чундак написав

багато власних віршів та пісень. Зокрема, створив навіть гімн, присвячений і подарований рідному хімічному факультету ДВНЗ «УжНУ».

Тож на сьогодні Закарпаття славиться чудовою школою хіміків та екологів, відомою далеко за його межами, у становленні і розвитку якої вагоме значення відіграє хімічний факультет ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Безумовно, велика заслуга в цьому належить і заслуженому професору Ужгородського національного університету, доктору хімічних наук, професору Чундаку Степану Юрійовичу.

Стаття надійшла до редакції: 15.05.2018.

THE 70TH ANNIVERSARY OF CHUNDAK STEPAN YURIYOVICH

Lendel V.G., Golub N.P.

S.Yu. Chundak born on March 30, 1947 in the village of Stripa. In 1965 he entered the first year of the chemical faculty of Uzhhorod National University, which graduated in 1970. During 1970-1974 he studied at postgraduate studies. In 1977 defended his dissertation for the degree of a candidate of chemical sciences, in 1988 he received the title of assistant professor. In 1996 he defended his dissertation for the degree of a doctor of chemical sciences, in 1998 he received the academic rank of professor. During 1992-2001 he worked as the head of the department of analytical chemistry. Since 2001, he has headed the Department of Ecology and Environmental Protection of Uzhhorod National University. He is a specialist in coordinating chemistry, chemical engineering and ecology. Under his scientific guidance, 4 candidate dissertations and one doctoral dissertation are protected. Has more than 250 publications in professional international and national scientific publications, is the author of 16 patents for inventions and more than 30 educational and methodological aids for students of higher educational establishments.